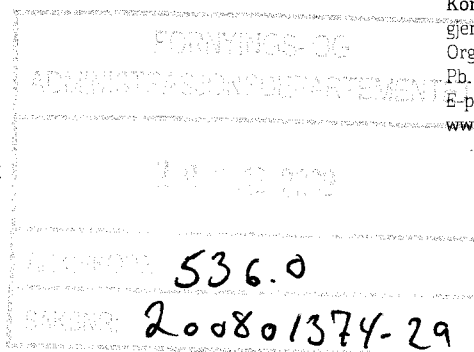

Fornyings –og administrasjonsdepartementet
 Postboks 8004 Dep

0030 Oslo

Oslo 17. mars 2009

Forslag til endring i lov om Statens Pensjonskasse og i enkelte andre lover

KLP viser til departementets brev av 19.12.2008.

Bakgrunnen for lovforslaget er EFTA-domstolens dom som slo fast at § 34 første ledd andre punktum i Lov om Statens Pensjonskasse strider mot likestillingsdirektivet og artikkel 69 i EØS-avtalen.

Tilsvarende bestemmelser om etterlattepensjoner er gitt i de kommunale tjenstepensjonsordningene. Disse pensjonsordningene er ikke fastsatt ved lov, men gjennom tariffavtaler. Det vil kunne reises et spørsmål om disse bestemmelsene også vil være strid med Norges EØS-rettslige forpliktelser slik at likestillingsdirektivet også vil gjelde i forhold til disse pensjonsordningene.

Uansett har endringer i lov om Statens Pensjonskasse tradisjonelt blitt fulgt opp med endringer i tilsvarende bestemmelser i de kommunale pensjonsordningene. Dette skyldes ikke minst at det er inngått en egen avtale om samordning og overføring av pensjonsrettigheter (Overføringsavtalen) mellom SPK og KLP.

Det følger av § 19 i avtalen at det er en forutsetning at pensjonsordninger tilknyttet pensjonsinretningene så langt som mulig samordner sine pensjonsbestemmelser, herunder snarest mulig gjennomfører tilsvarende endringer av pensjonsbestemmelsene som dem som er og blir foretatt i lov om Statens Pensjonskasse

I KLPs vedtekter er det også inntatt en bestemmelse om at pensjonene i våre ordninger skal fastsettes i hovedsak som etter Lov om Statens Pensjonskasse. Disse vedtektene er i samsvar med Tjenstepensjonsordningen (TPO) avtalt i Hovedtariffavtalen for kommunal sektor. Formelt vil det være tariffpartene som må endre reglene i tariffavtalen og TPO.

I departementets høringsuttalelse er disse forhold, og konsekvensene av endringene i Lov om Statens pensjonskasse og lov om pensjonsordningen for sykepleiere, lite berørt. De totale økonomiske konsekvensene knyttet til lovforslagene vil bli mer omfattende om man regner med de kostnadene som vil bli påført hele den offentlige sektor.

Generelt

Forslaget innebærer at regelverket blir mer omfattende enn tidligere, og det kan være uheldig at det blir enda flere varianter av etterlattepensjoner. Dette har en rettighetsside, og en administrativ side. Et mer komplisert regelverk vil kunne svekke medlemmers mulighet til å ivareta sine rettigheter og forutberegneligheten for den enkelte kan reduseres.

Administrativt vil det ikke få stor betydning å likestille menn med kvinner etter særordningen idet reglene for beregning av pensjonen etter særordningen vil være de samme. Foreløpig er det ikke avklart hvordan man skal fordele pensjon etter vanlig bruttoordning og særordning, siden kun opptjening etter 1995 skal telle med i særordningen. Det vil kunne bli kompliserende. Forslaget innebærer dessuten at det må foretas en omregning av allerede igangsatte pensjoner.

Forslaget innebærer at for noen grupper blir det en innskrenkning i forventede retterigheter. Alternativene, som departementet anfører, ville være å oppheve særordningen for kvinnene fullt og helt eller at tilsvarende gruppe menn omfattes av ordningen. Begge disse alternativene ville være administrativt enklere. KLP finner at argumentene mot begge disse alternativene som departementet redegjør for, er betydelige og må veie tyngre enn behovet for å få mer enkle administrative løsninger. Å oppheve særordningen for kvinner fullt ut vil neppe være gjennomførbart ut fra grunnlovsvernet. På den annen side ville det innebære vesentlige kostnader å likestille menn tilsvarende. Dette vil særlig gjelde kommunal sektor hvor det andel kvinnelige medlemmer er vesentlig høyere enn i statlig sektor.

Det synes derfor som departementets forslag gir en rimelig balansert løsning, men det er et usikkerhetsmoment om lovgiver på denne måten griper inn i bestående rettsforhold.

Et mulig annet alternativ vil kunne være å la kvinner som er født før 1. juli 1950 som er gift med menn med medlemskap før 1.10.1976 være med i særordningen. Departementet utaler at dette alternativet har vært vurdert, men forkastet. Det er ikke gitt noen begrunnelse for hvorfor dette alternativet ikke ble valgt, men at man i stedet har endt på alternativet med kvinner under 55 år. Det må være relativt ubetydelig forskjell på kostnadene knyttet til om man velger 50 eller 55 år, mens det griper litt mindre inn i opparbeidede rettigheter. På den måten får man en viss forenkling med litt færre tidspunkter å forholde seg til, i det kriterier knyttet til gjenlevendes alder for hvem som faller inn under § 34 vil være det samme.

Det rettsikkerhetsmessige aspektet er også vesentlig. Det gjelder ikke minst fordi vi står nå overfor en omfattende pensjonsreform som vil få stor betydning for beregning av fremtidige pensjoner, også for etterlattepensjoner. Tilpasninger i regelverk vil måtte ses i sammenheng med denne reformen. Det hadde derfor vært ønskelig, slik vi vurderer det, å utsette disse regelendringene nå og vurdere dette i tilknytning til endringene som likevel kommer som følge av pensjonsreformen.

Nedenfor vil vi ellers kommentere enkelte sider av lovforslaget.

Pensjoner til enkemenn som er igangsatt – ev. etterbetaling av pensjon

I høringsuttalelsen foreslås at menn som er blitt enkemenn etter 1.1.1994 og som var gift med en kvinne med medlemskap før 1.10.1976, får enkmannspensjonen beregnet etter reglene i overgangsordningen for den del av tjenestetiden som er opptjent etter 1.1.1994.

KLP oppfatter lovforslaget slik at menn som har etterlattepensjon skal få denne pensjonen omregnet fra tidspunktet pensjonen ble innvilget. I tilknytning til dette mener KLP det er behov for noen avklaringer.

Slik forslaget til reglene er utformet, er KLP i tvil om det kommer tilstrekkelig klart fram at denne gruppen er omfattet av særordningen. Etter § 34 første ledd annet punktum er det et krav at gjenlevende ektefelle er født før 1.x1954, og det er ikke gjort noe unntak for enkemenn som allerede er innvilget enkmannspensjon.

Det er uklart om det skal skje en etterbetaling, og i tilfelle fra hvilket tidspunktet etterbetalingen skal skje. Det kan for eksempel være fra det tidspunkt de fikk rett til enkmannspensjon, eller fra lovens

ikrafttreden, eller et annet gitt tidspunkt. I denne sammenheng bør hensyne til å minimalisere kostnadene telle betydelig..

Det må videre avklares hvordan man skal behandle de tilfeller der den som mottar pensjon er død; hvorvidt pensjonen skal omregnes og eventuelt utbetales til arvinger.

KLP er av den oppfatning at det ikke bør finne sted en etterbetaling til eventuelle arvinger. Dette begrunnes i at pensjonsutbetalingen vil være en gevinst som ikke er forventet, og hvor en utbetaling til arvingene ikke vil ha likestillingseffekt. Hvorvidt arvinger trer inn i den avdødes rettigheter må ses på i lys av formålet med lovendringen.

Netto- eller bruttopensjon for enker/enkemenn som hører inn under gruppe b

Hovedregelen om beregning av ektefellepensjon finnes i § 33 og angir at det skal beregnes en nettopensjon.

KLP tolker bestemmelsene slik at kvinner yngre enn 55 år som var gift med et medlem som var innmeldt før 01.10.76, heretter skal få beregnet en nettopensjon etter § 33.

KLP vil ellers peke på at slik loven per dags dato er utformet, kan det faktisk oppfattes slik at §§ 35 og 36 også gjelder for nettopensjoner etter § 33. Riktignok står det i § 34 tredje ledd at pensjonen reduseres etter §§ 35 og 36 nedenfor. Det står ikke tilsvarende i § 33. Det står imidlertid ingenting i §§ 35 og 36 om at denne bestemmelsen bare skal gjelde pensjonen beregnet etter § 34. Det står kun ”at dersom gjenlevende ektefelle...”. Dette er annerledes formulert i lov om pensjonsordningen for sykepleiere.

Presisering av om personer i partnerskap har rettigheter med særordning

Det følger av lov om partnerskap av 30. april 1993 nr 40 at registrert partnerskap har samme rettsvirkninger som ekteskap, med unntak av adopsjon. Dette betyr at alle lover som omhandler ektefeller også gjelder for registrerte partnere. Loven trådte i kraft pr. 01.08.93. Dette er senere videreført med endringer i ekteskapsloven jf. § 1, slik at to personer av samme kjønn i dag kan inngå ekteskap.

Spørsmålet blir om gjenlevende partner blir omfattet av særordningen i henhold til lovforslaget.

I dag anses ikke gjenlevende partner å være omfattet av særordningen. Det er fordi en gjenlevende enke etter **mannlig** arbeidstaker med medlemskap i pensjonskassen før 01.10.76 er omfattet.

Lovforslagets § 34 tredje ledd, tredje setning lyder : ”Det gjelder heller ikke for annen gjenlevende ektefelle etter første ledd andre punktum for tjenestetid opptjent etter 1.januar 1994.”

KLP mener at denne bestemmelse sett i forhold til § 34 første ledd tredje setning taler for at ekteskap/partnerskap mellom to av samme kjønn som er inngått før lovforslaget trer i kraft, vil kunne gi rettigheter med særordningen, men da bare med opptjening fra 1.januar 1994.

KLP foreslår at det presiseres i lovforarbeidende hvorvidt overnevnte forståelse er korrekt.

Medlemskap kontra medlem – spørsmål om realitetsendring

Gjeldende § 34 gir enker etter mannlig arbeidstaker med **medlemskap** i Pensjonskassen fra før 1. oktober 1976, rett til enkepensjon med særordning.

Lovforslaget gir rett til enke- eller enkemannspensjon etter særordning dersom avdøde ble *medlem av Pensjonskassen første gang før 1. oktober 1976, og nærmere vilkår er oppfylt.*

KLP stiller spørsmål ved om endring av ordlyd fra medlemskap til medlem innebærer en realitetsendring.

I SPK er reglene slik at dersom medlemmet ikke var i stilling pr 1.10.76, må man ha minst 3 år tjenestetid i en tidligere periode for at særordningen kommer til anvendelse. I de andre pensjonsordningene er det ingen slik minstegrense. De praktiserer bestemmelsen slik at det er tilstrekkelig at en person har vært innmeldt før 01.10.76, for at enken skal komme inn under særordningen. Det stilles ikke noe krav til medlemskapets lengde.

Det er uheldig at dette praktiseres ulikt i de ulike pensjonsordningene, og KLP mener det kan være grunn til å vurdere om SPKs praksis er i tråd med gjeldende lovbestemmelser.

Fordeling av pensjon etter vanlig bruttoordning og særordning

Lovforslaget omhandler ikke hvordan en praktisk skal gjennomføre pensjonsberegning og fordeling av opptjeningsår, hvor det foreligger rett for enkemenn etter særordningen.

KLP forutsetter at departementet vil komme med forslag til regler for hvordan pensjonen skal beregnes i de tilfeller enkemannspensjonen skal fordeles på pensjon med særordning og pensjon uten.

Presisering av karensbestemmelse knyttet til uførepensjon og enke-/ enkemannspensjon

Departementet foreslår endring i lovteksten i Lov om Statens Pensjonskasse §§ 27 og 32 (feilskrift i høringsbrevet henvist til § 33) slik at det inntas en presisering om at symptomer på sykdom er tilstrekkelig for anvendelse av karensbestemmelsen. Lovendringen har, slik KLP oppfatter, til hensikt å være en kodifisering av gjeldende rett. Det er vist til at bestemmelsen også kommer til anvendelse ved oppgang i stillingsprosent eller lønn, og at mange av ankesakene gjelder nettopp dette forholdet. Det antas at presiseringen vil medføre en nedgang i ankesaker til Trygderetten.

KLP opplever at mange anker i forbindelse med vedtak om karens, knytter seg til at diagnose har blitt stilt først etter innmelding, stillings- eller lønnsoppgang. KLP stiller seg derfor positive til endringsforslaget slik at det forhold at symptomer på sykdom også rammes av bestemmelsen, inntas i lovteksten.

Det fremgår av høringsbrevet at mange av ankesakene knytter seg til karens på stillings- eller lønnsoppgang. KLP vil i denne sammenhengen kommentere at det ikke følger direkte av lovteksten i Lov om Statens Pensjonskasse §§ 27 og 32 at også stillings eller lønnsoppgang rammes av bestemmelsen. Slik presisering er inntatt i Sykepleierpensjonsloven § 14, andre ledd og i TPO-vedtektene i Hovedtariffavtalen for kommunal sektor § 8-4, andre ledd. Dersom det oppleves som en særskilt ofte påberopt ankegrunn at karensbestemmelsen rammes stillings- eller lønnsoppgang, bør departementet etter KLPs oppfatning vurdere å presisere dette i lovteksten tilsvarende ovennevnte regler.

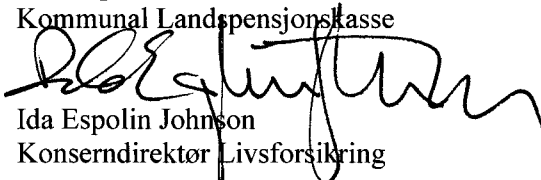
Uførepensjon og etterlønn

Etter TPO-vedtektene i Hovedtariffavtalen i kommunal sektor § 8-1 er det et vilkår for uførepensjon at medlemmet har mistet eller fått redusert sin arbeidsinntekt. KLP tolker bestemmelsen dit hen at det ikke tilstås uførepensjon før medlemmet faktisk får redusert sin arbeidsinntekt, det vil si at rettigheten

ikke inntreer i en periode hvor medlemmet mottar etterlønn, alternativt at etterlønn kommer inn ved beregning av uføregraden i perioden etterlønn oppbæres.

Departementets forslag synes derfor å være i tråd med KLPs praksis på området.

Vennlig hilsen
Kommunal Landspensjonskasse

Ida Espolin Johnson
Konserndirektør Livsforsikring